

تبیین کارکردهای فردی-اجتماعی دوره نظام‌وظیفه و تأثیر آن بر ارتقای قدرت نرم ملی

سید مجتبی موسوی نقابی^{۱*}

مرتضی انوشه^۲

ابراهیم طاهری بزی^۳

۱. دانشجوی دکتری مدیریت بازاریابی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۲. دانشجوی دکتری مدیریت بازاریابی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳. دانشجوی دکتری علوم سیاسی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران.

چکیده

از منظر نظام‌های سکولار و مادی‌گرای غرب، دوره نظام‌وظیفه به صورت غیرحرفه‌ای و کنونی آن در ایران از سودمندی لازم برخوردار نیست، اما از دیدگاه نویسندگان مقاله، در نظام ارزشی جمهوری اسلامی ایران، خدمت‌سربازی می‌تواند واجد ارزش‌های والایی باشد که باعث افزایش قدرت ملی، به خصوص در عرصه نرم، شود. هدف اصلی پژوهش حاضر واکاوی کارکردهای فردی-اجتماعی دوره نظام‌وظیفه و بررسی تأثیر این کارکردها بر ارتقای قدرت نرم ملی است. روش تحقیق پژوهش حاضر آمیخته اکتشافی مبتنی بر فن دلفی است، که در گام اول با استفاده روش تحقیق کیفی، کارکردهای دوره نظام‌وظیفه بر افزایش قابلیت‌های فردی و اجتماعی مشمولین شناسایی شده و در گام دوم با انجام پیمایش (روش تحقیق کمی) تأثیرات شناسایی شده مورد راست‌آزمایی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که دوره نظام‌وظیفه باعث افزایش خوداتکایی شخصی سربازان، افزایش روحیه تعاون و همکاری بین فردی، آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی، افزایش حس تعلق سرزمینی و افزایش حس تعلق سربازان به نظام می‌گردد. این تأثیرات می‌تواند در افزایش آگاهی‌ها و توانایی‌های جوانان نقش مهمی ایفا کرده و در بلندمدت موجب ارتقای قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران می‌گردد.

واژگان کلیدی: جنگ نرم، قدرت نرم، دوره نظام‌وظیفه، کارکردهای فردی-اجتماعی، سربازی.

نظام جمهوری اسلامی ایران از زمان پیروزی انقلاب اسلامی تا کنون با تهدیدات و چالش‌های متعددی مواجه بوده است. این تهدیدات در سال‌های آغازین پیروزی انقلاب بیشتر ماهیت سخت داشته، که از جمله این تهدیدات سخت می‌توان به جنگ تحمیلی، عملیات طبس، کودتا و اقدامات تروریستی گروهک‌ها به ویژه منافقین اشاره کرد. اما در دو دهه گذشته ماهیت اکثر تهدیدها تغییر کرده، به صورتی که بیشتر در قالب تهدیدات نرم بروز می‌کند (ابوالفتحی و نوری، ۱۳۹۲).

مسئله تهاجم فرهنگی از مهم‌ترین تهدیدات نرم است که همواره در فرمایشات مقام معظم رهبری نیز مورد توجه و تذکر بوده است. همان‌طور که ایشان فرمودند: «تهاجم فرهنگی این است که یک مجموعه - سیاسی یا اقتصادی - برای مقاصد سیاسی خود و برای اسیر کردن یک ملت، به بنیان‌های فرهنگی آن ملت هجوم می‌برد. آنچه ما آن را تهاجم فرهنگی دشمن می‌نامیم و پیوسته مردم هوشیار خود و بیش از همه جوانان را به مجاهدت در برابر آن فرا می‌خوانیم، همانا کوشش همه جانبه دشمنان ما با استفاده از همه ابزارهای تبلیغی و خبری و سیاسی و امنیتی برای برانگیختن همین دشمن درونی است.» (مقام معظم رهبری، ۱۳۷۷). همچنین ایشان در فرازی دیگر این‌گونه هشدار دادند که: «همه باید مسائل فرهنگی را جدی بگیرند. مظهر این تهاجم، همان اباحی‌گری است که از راه خدشه در اعتقادات، تشویق جریان‌های خلاف اخلاق در جامعه و تشویق و ترویج انواع و اقسام فسادها ایجاد می‌شود. این‌ها چیزهایی است که همه مسئولان کشور باید به آن بسیار توجه کنند و فقط مخصوص مسئولان فرهنگی نیست.» (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۰). نکته کلیدی در بیانات ایشان این است که مسئولیت مقابله با تهدیدات نرم به ویژه تهاجم فرهنگی فقط مختص مسئولان فرهنگی نظام نیست، بلکه تمامی مسئولین و سازمان‌های نظام باید در این زمینه برنامه‌ریزی داشته و اقدام نمایند. سازمان وظیفه عمومی نیز که سالانه تعداد کثیری از جوانان را تحت عنوان خدمت سربازی جذب می‌نماید، می‌بایست با برنامه‌ریزی مدون ضمن آماده ساختن مشمولین جهت مقابله با تهدیدات سخت دشمنان، با نهادینه کردن مؤلفه‌های قدرت نرم در مشمولین، آمادگی آن‌ها را جهت مقابله با تهدیدات نرم و جنگ نرم دشمنان تقویت نماید. باید توجه نمود که تأثیرات این آموزش‌ها و ارتقای توان مقابله مشمولین با تهدیدات نرم اثر بلندمدت خواهد داشت. از این‌رو، مسئله اصلی تحقیق حاضر بررسی تأثیرات فردی-اجتماعی خدمت سربازی بر افزایش قدرت نرم ملی است.

۱. مبانی نظری و مفهومی پژوهش

۱-۱. قدرت نرم

با تحولات صورت گرفته در عرصه بین‌المللی و اهمیت یافتن تضادهای هویتی و فرهنگی و به همراه کاربرد بیشتر تهدیدات و جنگ نرم، تغییرات مهمی در مفهوم امنیت ملی رخ داده است. از این‌رو، شکل سنتی قدرت و کاربرد آن با چالش مواجه شده تا چهره جدیدی از قدرت که اجتماعی بوده و در پیوند با مفهوم سرمایه اجتماعی است، در کانون توجه قرار گیرد (ابوالفتحی و نوری، ۱۳۹۲). موضوع قدرت نرم، ابزارها و مؤلفه‌های آن از جمله موضوعاتی است که با وجود سابقه‌ای کوتاه در متون مکتوب سیاسی و بین‌المللی، مورد توجه بسیاری از سیاستمداران و سیاست‌سازان جهانی، خصوصاً در چند سال گذشته قرار گرفته است. قدرت نرم به آن دسته از قابلیت‌ها و توانایی‌های کشور اطلاق می‌شود که با به‌کارگیری ابزاری‌هایی چون فرهنگ، آمال و یا ارزش‌های اخلاقی به صورت غیرمستقیم بر منافع یا رفتارهای دیگر کشورها اثر می‌گذارد. علاوه بر این قدرت نرم در بعد داخلی به واسطه‌ی مشروعیت سیاسی دولت ایجاد و با افزایش اعتماد، وفاق، همبستگی ملی و سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد (قربانی شیخ‌نشین، کرمی و عباس زاده، پاییز ۱۳۹۰، ص ۳۵).

قدرت نرم، قدرتی است که با استفاده از آن باعث می‌شویم دیگران از روی رضایت مطابق خواست ما رفتار کنند. به عبارت دیگر، با استفاده از قدرت نرم بر گزینه‌ها یا ترجیحات طرف مقابل نفوذ می‌کنیم و آن‌ها را مطابق میل خود تغییر می‌دهیم، بدون اینکه طرف مقابل احساس اجبار کند (قنبرلو، ۱۳۹۰). چنان که جوزف نای تمثیل می‌آورد، زمانی که والدین در تربیت فرزندان روی باورها و ارزش‌های صحیح تأکید نمایند، قدرتشان بر آن‌ها بیشتر و پایدارتر خواهد بود، اما اگر به روش‌هایی چون تنبیه و محروم سازی تکیه کنند، چنین قدرتی حاصل نخواهد شد. قدرت نرم فراتر از ترغیب یا توانایی تحریک دیگران به انجام کاری از طریق استدلال است. قدرت نرم دربردارنده توانایی جذب یا شیفته سازی می‌باشد. به عبارت ساده‌تر قدرت نرم عبارت است از قدرت جذب‌کننده (Nye, 2004: 124).

دو تعبیر محدود و گسترده از قدرت نرم وجود دارد: در تعبیر محدود، قدرت نرم مشابه نفوذ فرهنگی است. صاحب‌نظران مشهوری شامل نایل فرگوسن و یوزف یوفه با این رویکرد به قدرت نرم می‌نگرند. اما در تعبیر گسترده، قدرت نرم مترادف با قدرت

غیرنظامی است و علاوه بر نفوذ فرهنگی، توانمندی اقتصادی را نیز شامل می‌شود (Vuv-ing, 2009).

۲-۱. قدرت نرم در دوره پس از جنگ سرد

در سال‌های اولیه بعد از جنگ سرد، جنگ در عرصه بین‌الملل برای مدت زمانی به صورت هنجار مذموم بین‌المللی درآمد و در مقابل، اعمال نفوذ غیراجباری محبوبیت فراگیر پیدا کرد. عوامل زیادی در توجه بیشتر محافل سیاسی و علمی به قدرت نرم در سال‌های پس از جنگ سرد دخالت داشته‌اند که عمده‌ترین آن‌ها به شرح زیر هستند (امام‌زاده فرد، ۱۳۸۹):

- الف. پیشرفت‌های عمده در فناوری تسلیحاتی که جنگ‌ها را بیش از گذشته پرهزینه، ویرانگر و نابودکننده کرده‌اند.
- ب. پی بردن استراتژیست‌های نظامی به این موضوع که جنگ‌ها دیگر همچون گذشته حداقل هدف‌های سیاسی دولت‌ها را برآورده نمی‌کند. اقدامات ناتو در افغانستان و عملیات نیروهای آمریکائی - انگلیسی در عراق شواهدی بر این موضوع هستند.
- ج. گسترش بی‌سابقه جوامع علمی و دانش بنیان در نتیجه جهانی شدن فرهنگ، جنبش تنویر افکار جدیدی را به وجود آورده که استدلال اولیه آن بر ناهمخوانی جنگ و عملیات نظامی و به‌کارگیری هر گونه قدرت سخت با فرایندهای شکل-گیری مردم‌سالاری، جامعه مدنی و ارتقاء حقوق بشر است.

۳-۱. منابع و شاخص‌های قدرت نرم

چنان که قدرت نرم را با همان تعریف کلی، قدرت جذب‌کننده تعریف کنیم، برای شناسایی مبانی آن باید روی خصیصه‌هایی تأکید کنیم که هر یک به نحوی می‌توانند منشأ اعمال قدرت نرم باشند. قدرت نرم پدیده‌ای اجتماعی و مرتبط با مؤلفه‌های محیطی است. قدرت سخت بر سرمایه مادی بازیگر و قدرت نرم بر سرمایه اجتماعی بازیگر استوار است (افتخاری، ۱۳۸۷). جوزف نای عوامل زیر را به عنوان منابع قدرت نرم برمی‌شمارد (Nye, 2004: 11):

- الف. فرهنگ (بخش‌هایی که برای دیگران جذاب است)
 - ب. ارزش‌های فرهنگی بازیگر یا بازیگران سیاسی
 - ج. خط‌مشی‌های سیاست‌مداران و نهادها
- قدرت نرم هر کشور از سه منبع نشأت می‌گیرد: فرهنگ، ارزش‌های سیاسی، و سیاست

خارجی (Nye, 2005). فرهنگ، مجموعه‌ای از ارزش‌ها و رویه‌هایی است که به جامعه معنا می‌بخشد. زمانی که فرهنگ یک کشور، ارزش‌های جهان‌شمول را دربر می‌گیرد و سیاست‌های آن، ارزش‌ها و منافع را ارتقا می‌بخشد که دیگران نیز در آن سهیم هستند، به دلیل جاذبه‌آفرینی، احتمال دستیابی به نتایج مطلوب برای آن کشور فراهم می‌شود. سیاست‌های داخلی و خارجی دولت‌ها نیز می‌تواند بر قدرت نرم تأثیر بگذارد. سیاست‌های دولت اعم از داخلی و خارجی که ریاکارانه، متکبرانه، بی‌تفاوت نسبت به نظر دیگران یا مبتنی بر رویکرد کوتاه‌نظرانه نسبت به منافع جهانی باشند، منجر به تضعیف قدرت نرم یک کشور خواهند شد؛ درحالی‌که تلاش برای ارتقای حقوق بشر و دموکراسی عامل مهمی در تقویت نفوذ خواهد بود. می‌توان چنین استدلال کرد ارزش‌هایی که یک دولت در رفتار داخلی خود، در نهادهای بین‌المللی و سیاست‌های خارجی مورد حمایت قرار می‌دهد، اولویت‌های دیگران را شدیداً متأثر می‌سازد. نهادها نیز می‌توانند قدرت نرم یک کشور را تقویت کنند. ارتباط‌های فردی، مجرای مهم دیگری برای اعمال قدرت نرم هستند (هرسیج و تویسرکانی، ۱۳۸۹). بر این اساس، قدرت نرم - چیزی فراتر از قدرت فرهنگی است و دیگر اینکه به اندازه قدرت سخت، وابسته به دولت نیست و تنها در چنبره حکومت محبوس نبوده (Nye, 2002) و فرهنگ عمومی جامعه تأثیر فراوانی بر آن دارد؛ بنابراین، از مهم‌ترین تمایزات قدرت سخت و نرم، مردمی بودن و غیررسمی قدرت نرم است.

نمودار ۱- طیف قدرت از سخت تا نرم

در سال ۲۰۰۸ نای مفاهیم قدرت سخت و نرم را به فرد رهبران سیاسی نیز تعمیم داد. جوزف نای استدلال می‌کند که:

اولاً. قدرت نرم چیزی بیش از نفوذ است، زیرا نفوذ می‌تواند با خود تهدید و پاداش بیاورد که از عناصر قدرت سخت‌اند.

ثانیاً. قدرت نرم چیزی بیشتر از وادار کردن و یا توانایی مجاب کردن مردم از طریق استدلال است، هر چند این از بخش عمده قدرت نرم است.

به نظر نای منابع قدرت نرم کندتر، پخش و پراکنده‌تر و پر زحمت تر از منابع قدرت سخت می‌باشند. (Nye, 2004: 100) قدرت نرم همچنین کالاهای غیرنظامی مثل تحریم‌های اقتصادی را در بر نمی‌گیرد، زیرا تحریم‌های اقتصادی به طور مشخص برای مجبور کردن اتخاذ می‌شوند و بنابراین، شکلی از قدرت سخت‌اند. برعکس، برخی اوقات نیروی نظامی، که قاعداً بر قدرت سخت استوار هستند، می‌تواند نقش قدرت نرم را بازی کند. دیکتاتورهایی چون هیتلر و استالین اسطوره‌های شکست‌ناپذیری و اجتناب‌ناپذیری را به کار گرفتند تا انتظارات مشترکی را در مردم خود به وجود آورده و نیز دیگران را جلب نمایند تا به کاروان هواداران آنان بپیوندند (امام‌زاده فرد، ۱۳۸۹).

میشل فوکو معتقد است در قدرت نرم نوعی اجبار به طور غیرمستقیم از نوع قدرت سخت پدیدار می‌شود و کارکردی دارد که در بسیاری از موارد، قدرت سخت از انجامش عاجز می‌ماند. قدرت نرم نه زور است و نه پول «در قدرت نرم، روی ذهنیت‌ها سرمایه‌گذاری می‌شود. در این نوع قدرت، از جذابیت برای ایجاد اشتراک بین ارزش‌ها و از الزام به همکاری در راستای رسیدن به خواست‌ها بهره‌گیری می‌شود (بلوردی، ۱۳۹۰). در حال حاضر کارشناسان و متخصصان بسیاری تلاش دارند تا با شناخت ظرفیت‌ها و توانمندی‌های کشورهای متبوع خویش، مؤلفه‌ها و ابزارهای بالقوه این نوع از قدرت را در کشور خود شناسایی نموده، با ارائه جذاب آن به افکار عمومی جهان، سطح کلی اقتدار کشور خویش را در فضای به شدت رقابتی کنونی ارتقا دهند (گلشن پژوه، ۱۳۸۷). اگر بازیگری موفق شود قدرت خود را بر اساس ضوابط آن نهادها هماهنگ کند، دیگر نیازی نیست تا بازیگر مسلط به شیوه سنتی عمل و برای تحقق خواست خود از نیروی نظامی یا تهدیدات خشن استفاده کند. اگر فرهنگ و ایدئولوژی بازیگر مسلط، جذابیت داشته باشد، دیگران با شوق و سرعت زائدالوصفی در راستای مورد نظر قدرت مسلط حرکت و حتی فکر خواهند کرد (گروه مطالعات امنیتی، ۱۳۸۷: ۴۴).

از آنجا که سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم در افزایش اعتماد، همبستگی، تقویت وحدت ملی و به تبع آن مشروعیت سیاسی دارد، با افزایش سرمایه اجتماعی در سطح جامعه می‌توان قدرت نرم را افزایش داد، و از طریق افزایش قدرت نرم می‌توان موجبات خنثی‌سازی تهدیدات نرم غرب را فراهم آورد. امروزه سرمایه اجتماعی، نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع به خصوص در زمینه امور حکومت‌داری، تقویت مشروعیت سیاسی، ارتقای ظرفیت نظام سیاسی و افزایش قدرت نرم ایفا می‌کند. بنابراین افزایش قدرت فرهنگی به عنوان مبنایی اساسی برای قدرت ملی و پیروزی در جبهه جنگ نرم مورد تأکید محققان قرار گرفته است (ابوالفتحی و نوری، ۱۳۹۲).

۲. روش تحقیق

هدف پژوهش حاضر کاربردی بوده و با توجه به ناشناخته شدن موضوع تحقیق، در پژوهش حاضر از روش تحقیق آمیخته اکتشافی استفاده شده است (Hesse-Biber, 2010: 187). در گام اول با استفاده از تحقیق کیفی مبتنی بر تکنیک دلفی سیاستی، کارکردهای فردی-اجتماعی دوره نظام وظیفه و تأثیر آن‌ها بر ارتقای قدرت نرم ملی شناسایی شده و مدل تحقیق بر اساس نتایج مصاحبه با خبرگان تدوین شد. در گام دوم با استفاده از روش تحقیق کمی مبتنی بر تکنیک دلفی کلاسیک، مدل تدوین شده در گام اول مورد آزمون قرار گرفت. در پژوهشی حاضر از مصاحبه و مطالعه کتابخانه‌ای در مرحله کیفی و از پرسشنامه در مرحله کمی به عنوان ابزارهای اصلی گردآوری داده‌ها استفاده شده است. روش دلفی فرآیندی دارای ساختار برای پیش‌بینی و کمک به تصمیم‌گیری در طی فرایندهای پیمایشی، جمع‌آوری اطلاعات و در نهایت، اجماع گروهی است (Kennedy, 2004: 504-511). در حالی که اکثر پیمایش‌ها سعی دارند به سؤال «چه هست؟» پاسخ دهند دلفی به سؤال «چه می‌تواند؟/ چه باید باشد؟» پاسخ می‌دهد (Powell, 2003: 376-382). از این رو، سؤال اصلی در تحقیق حاضر این است که «چگونه می‌توان از خدمت سربازی در راستای افزایش قدرت نرم ملی بهره جست».

روش دلفی به سه دسته اصلی: کلاسیک، سیاستی و تصمیمی تقسیم‌بندی می‌شود: دلفی کلاسیک دارای مشخصات: گمنامی متخصصین (جهت جلوگیری از تأثیر افراد بر روی یکدیگر)، بازخورد کنترل شده، تحلیل کمی و تمرکز بر اجماع است (Chu, 2008; Chamorro, 2012). دلفی سیاستی ابزار تسهیل‌سازی بوده و داده‌های آن کلامی است، و رسیدن به اجماع ضرورتی ندارد. هدف نهایی در این حالت انتخاب مناسب‌ترین

سیاست است. دلفی تصمیمی، پانلی متشکل از افراد در موقعیت تصمیم‌گیری است. قابل ذکر است که دلفی به انواع دیگری از قبیل عددی، تاریخی، تعدیل‌شده و زمان واقعی نیز تقسیم‌بندی شده که ناشی از تفسیر و کاربرد در موقعیت‌های گسترده است (Keeney, 2010). در تحقیق حاضر از ترکیبی از روش‌های دلفی کلاسیک و سیاستی استفاده شده است، به نحوی که در مرحله اول با انجام مصاحبه با خبرگان، نظرات کارشناسانه آن‌ها در مورد تأثیرات فردی-اجتماعی خدمت سربازی بر افزایش قدرت نرم ملی دریافت شد. در گام دوم تحقیق بر اساس نقطه نظرات خبرگان، پرسشنامه‌ای تنظیم و بین گروه بزرگ‌تری از خبرگان جهت رسیدن به اجماع توزیع گردید.

پژوهش حاضر در بازه زمانی سال ۱۳۹۲ صورت پذیرفته است که اساتید و دانشجویان دکتری دانشگاه تهران در رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی به عنوان خبرگان تحقیق انتخاب شده‌اند. هدف از انتخاب این جامعه آماری استفاده از نظرات کارشناسانه خبرگان حوزه قدرت نرم ملی است، که این امر منجر به افزایش دقت و اعتبار یافته‌های تحقیق می‌گردد. برای این منظور، در فاز اول تحقیق با انجام مصاحبه با ۷ تن از خبرگان، تأثیرات فردی-اجتماعی خدمت سربازی شناسایی شدند. در فاز دوم تحقیق، بر اساس تأثیرات فردی-اجتماعی خدمت سربازی شناسایی شده در فاز اول، پرسشنامه‌ای تنظیم شده و بین ۴۲ نفر از خبرگان توزیع گردید. به منظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های K-S، آزمون پارامتریک میانگین تک‌جامعه‌ای و آزمون ناپارامتریک دوجمله‌ای با استفاده از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

پرسشنامه پژوهش شامل پنج بخش اصلی است. در بخش اول پرسشنامه، نظرات خبرگان در مورد تأثیرات خدمت سربازی بر افزایش خودتکایی شخصی سربازان مورد سؤال قرار گرفته است. در بخش دوم پرسشنامه تأثیرات خدمت سربازی بر افزایش روحیه تعاون و همکاری بین سربازان مورد سنجش قرار گرفته است. در بخش سوم پرسشنامه تأثیرات خدمت سربازی بر افزایش آشنایی سربازان با فرهنگ مردمان ایران اسلامی، در بخش چهارم پرسشنامه تأثیرات خدمت سربازی بر افزایش حس تعلق سرزمینی، و در بخش پنجم پرسشنامه تأثیرات خدمت سربازی بر افزایش حس تعلق سربازان به نظام مورد سنجش قرار گرفته است. با استفاده از روش اعتبار محتوا، روایی پرسشنامه مورد سنجش قرار گرفت، برای این منظور پرسشنامه توسط شش از نفر متخصصین مورد بررسی قرار گرفته و اصلاحات لازم اعمال شد. همچنین با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه مورد سنجش قرار گرفت که نتایج آزمون در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱- پایایی پرسشنامه تحقیق

حس تعلق سربازان به نظام	حس تعلق سرزمینی	آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی	روحیه تعاون و همکاری بین فردی	خوداتکایی شخصی سربازان	
۵	۲	۸	۶	۱۱	تعداد سؤالات
۰/۷۹۲	۰/۷۱۲	۰/۸۳۳	۰/۷۴۳	۰/۷۶۲	آلفای کرونباخ

بنابراین، با توجه به اینکه ضریب آلفای کرونباخ هر سه بخش پرسشنامه بالاتر از ۰/۷ می‌باشد، لذا پرسشنامه از پایایی مورد قبولی برخوردار است.

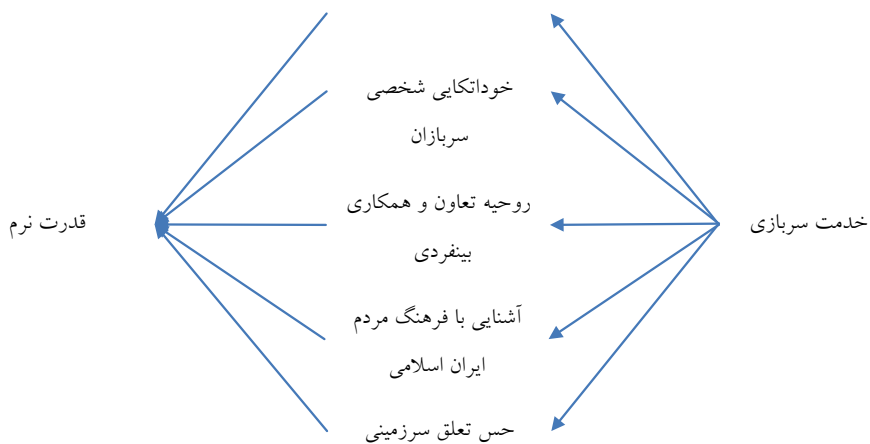
۳. تحلیل داده‌های آماری

۳-۱. یافته‌های مرحله کیفی تحقیق

در گام اول تحقیق، با استفاده از تحقیق کیفی مبتنی بر تکنیک دلفی سیاستی، تأثیرات دوره نظام وظیفه بر ارتقای قدرت نرم ملی شناسایی شده و فرضیه‌هایی بر اساس نتایج مصاحبه با خبرگان تدوین شد. برای تحلیل متن مصاحبه با خبرگان از تکنیک تحلیل محتوا استفاده شده است. بر اساس نتایج تحلیل، خدمت سربازی از دو جنبه فردی و اجتماعی کارکردهای مطلوبی به همراه دارد. از نظر کارکرد فردی خدمت سربازی باعث افزایش خوداتکایی شخصی سربازان می‌گردد. و از نظر کارکردهای اجتماعی، خدمت سربازی باعث افزایش روحیه تعاون و همکاری بین سربازان، افزایش آشنایی سربازان با فرهنگ مناطق مختلف ایران، افزایش حس تعلق سربازان به سرزمین ایران و در نهایت افزایش حس تعلق سربازان به نظام می‌گردد. این کارکردهای مثبت فردی و اجتماعی باعث افزایش قدرت نرم ملی ایران می‌گردد، زیرا با نهادینه شدن این ویژگی‌های مثبت فردی و اجتماعی در بین مشمولین، آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر تهدیدات نرم دشمنان، به ویژه تهاجم فرهنگی کاهش می‌یابد. نتایج تحلیل محتوای مصاحبه با خبرگان در قالب جدول ۲ ارائه شده است.

ابعاد کارکرد	کارکرد سربازی
۱	سربازان در دوره خدمت وظیفه زندگی مستقل را تجربه می کنند.
۲	سربازان در دوره خدمت وظیفه زندگی همراه با قناعت را تمرین می کنند.
۳	سربازان در دوره خدمت وظیفه قانون گرایی و احترام به قانون را یاد می گیرند.
۴	سربازان در دوره خدمت وظیفه نحوه صرفه جویی در منابع را یاد می گیرند.
۵	در دوره خدمت وظیفه خودکفایی و خوداتکایی در وجود سربازان تقویت می شود.
۶	در دوره خدمت وظیفه حس استقلال طلبی و اتکای به خود در وجود سربازان تقویت می شود.
۷	سربازان در دوره خدمت وظیفه دوری از تجملات را می آموزند.
۸	در دوره خدمت وظیفه پویایی و پشتکار در وجود سربازان تقویت می شود.
۹	سربازان در دوره خدمت وظیفه مهارت های زندگی شخصی را یاد می گیرند.
۱۰	سربازان در دوره خدمت وظیفه مقابله با سختی ها را یاد می گیرند.
۱۱	در دوره خدمت وظیفه قدرت تحمل سربازان در برابر سختی ها افزایش می یابد.
۱۲	سربازان در دوره خدمت وظیفه با شیوه انجام کار گروهی آشنا می شوند.
۱۳	سربازان در دوره خدمت وظیفه زندگی دسته جمعی را تمرین می کنند.
۱۴	دوره خدمت وظیفه باعث اجتماعی شدن سربازان می شود.
۱۵	دوره خدمت وظیفه باعث تقویت روحیه ایثار و کمک به هم نوع می شود.
۱۶	سربازان در دوره خدمت وظیفه تشریک مساعی و همکاری با یکدیگر را فرامی گیرند.
۱۷	سربازان در دوره خدمت وظیفه با فرهنگ ایثارگری و شهادت طلبی خو می گیرند.

سربازان در دوره خدمت وظیفه با خرده فرهنگ ها و قومیت ها آشنا می شوند.	۱۸
سربازان در دوره خدمت وظیفه با اخلاق اسلامی آشنا می شوند.	۱۹
سربازان در دوره خدمت وظیفه با فرهنگ و آداب رسوم دیگر اقوام ایرانی آشنا می شوند.	۲۰
دوره خدمت وظیفه موجب امتزاج فرهنگی و قومی می شود.	۲۱
سربازان در دوره خدمت وظیفه با جغرافیای وسیع ایران آشنا می شوند.	۲۲
سربازان در دوره خدمت وظیفه با تاریخ و تمدن ایران آشنا می شوند.	۲۳
دوره خدمت وظیفه موجب احساس قرابت و نزدیکی با دیگر اقوام و گروه های ایرانی می شود.	۲۴
سربازان در دوره خدمت وظیفه با سبک زندگی ایرانی - اسلامی آشنا می شوند.	۲۵
در دوره خدمت وظیفه، به دلیل زندگی مشمولین در بخش های مختلف سرزمین ایران باعث افزایش حس تعلق سربازان به کشور می گردد.	۲۶
در دوره خدمت وظیفه حب به وطن در سربازان نهادینه می شود.	۲۷
دوره خدمت وظیفه باعث می شود سربازان نقش خود را در تأمین امنیت و سرنوشت کشور درک کنند.	۲۸
در دوره خدمت وظیفه، سربازان به نقشی که در سرنوشت مملکت خود دارند آگاهی می یابند.	۲۹
در دوره خدمت وظیفه سربازان می فهمند که تأمین امنیت کشور و رأس امور به مردم واگذار شده است.	۳۰
در دوره خدمت وظیفه سربازان از تلاش حاکمیت برای توسعه متوازن در اقصی نقاط کشور آگاه می شوند.	۳۱
در دوره خدمت وظیفه سربازان به توزیع مساوی امکانات در جامعه از سوی حکومت پی می برند.	۳۲

نمودار ۲- مدل تحقیق

با توجه به نتایج تحلیل مصاحبه با خبرگان و بررسی ادبیات موضوعی مدل تحقیق تنظیم گردید، و بر اساس مدل فرضیه‌های زیر تدوین گردید:

فرضیه اول: دوره ضرورت سربازی بر افزایش خودتکایی شخصی سربازان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه دوم: دوره ضرورت سربازی بر افزایش روحیه تعاون و همکاری بین فردی سربازان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه سوم: دوره ضرورت سربازی بر افزایش حس تعلق سرزمینی سربازان تأثیر مثبت دارد.

فرضیه چهارم: دوره ضرورت سربازی بر افزایش حس تعلق سربازان به نظام تأثیر مثبت دارد.

فرضیه پنجم: دوره ضرورت سربازی بر افزایش آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی سربازان تأثیر مثبت دارد.

۲-۳. آزمون فرضیه‌های تحقیق

در این بخش فرضیات تحقیق مورد آزمون قرار می‌گیرد. به منظور انتخاب آزمون مناسب برای آزمون فرضیه‌ها، ابتدا می‌باید از توزیع آماری متغیرهای تحقیق اطمینان حاصل شود. برای آزمون نرمال بودن توزیع نمرات عامل‌های استخراج‌شده از پرسشنامه، از آزمون کولموگراف-اسمیرنوف (KS) استفاده شد. فرضیه‌های آزمون KS به شرح زیر می‌باشد:

• آزمون نرمال بودن نمرات عامل XXX

H_0 : توزیع نمرات عامل XXX نرمال است:

H_1 : توزیع نمرات عامل XXX نرمال نیست:

جدول ۳- نتایج آزمون نرمال بودن نمرات عامل‌های تغییرات در ماهیت تهدیدات نوین

عامل	حس تعلق سربازان به نظام	حس تعلق سرزمینی	آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی	روحیه تعاون و همکاری بین فردی	خوداتکایی شخصی سربازان
میانگین	۴/۱۲	۳/۸۸	۳/۸۴	۴/۰۷	۳/۹۵
انحراف معیار	۰/۵۱۳	۰/۵۸۲	۰/۶۱۷	۰/۴۱۹	۰/۴۲۳
معنی‌داری (sig)	۰/۰۱۳	۰/۰۰۰	۰/۱۷۹	۰/۰۳۶	۰/۰۰۵
توزیع آماری	غیرنرمال	غیرنرمال	نرمال	غیرنرمال	غیرنرمال

با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون KS (جدول ۳) بدلیل اینکه عدد معنی‌داری بدست آمده برای متغیرهای خوداتکایی شخصی سربازان، روحیه تعاون و همکاری بین فردی، حس تعلق سرزمینی و حس تعلق به نظام از ۵ درصد (۰/۰۵) کمتر است فرض H_0 رد شده، یعنی فرض نرمال بودن توزیع این متغیرها پذیرفته نمی‌شود. با توجه به نرمال نبودن توزیع این متغیر، بنابراین از آزمون ناپارامتریک، آزمون دوجمله‌ای، جهت آزمون فرضیات مرتبط به این متغیرها استفاده می‌شود. با توجه به این که برای آزمون

فرضیات این تحقیق از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است و با عنایت به این که این نرم افزار در نتایج آزمون دو جمله‌ای، عدد معنی داری (sig) آن را ارائه می‌کند؛ لذا در نتایج تحلیل‌ها هرگاه عدد معنی داری (sig) کمتر از ۵٪ باشد بیانگر رد شدن فرضیه صفر و تأیید فرض مقابل می‌باشد. چنانچه عدد معنی داری (sig) بزرگتر از ۵٪ باشد فرض صفر پذیرفته می‌شود. صورت فرض‌های آماری به شرح زیر می‌باشد:

$H_0: P = 0.5$ فرضیه صفر

$H_1: P \neq 0.5$ فرضیه مقابل

همچنین با توجه به نتایج بدست آمده از آزمون KS (جدول ۳) بدلیل اینکه عدد معنی داری (sig) بدست آمده برای متغیر «آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی» از ۵ درصد بزرگتر است فرض H_0 پذیرفته شده، یعنی فرض نرمال بودن توزیع این متغیر پذیرفته می‌شود. با توجه به نرمال بودن توزیع این متغیر، بنابراین باید از آزمون پارامتریک میانگین تک نمونه‌ای (t استیودنت)، جهت آزمون فرضیه مرتبط به این متغیر استفاده می‌شود. در آزمون t استیودنت، با توجه به اینکه در پرسشنامه تحقیق حاضر از مقیاس لیکرت پنج گزینه‌ای استفاده شده است، مقدار آزمون (Test value) را برابر با ۳ در نظر گرفته و آزمون می‌شود که آیا میانگین متغیر مورد نظر در جامعه برابر با ۳ هست یا نه. صورت فرضیه آماری به شرح زیر است:

$H_0: \mu=3$ فرضیه صفر

$H_1: \mu \neq 3$ فرضیه مقابل

در آزمون t استیودنت، هنگامی که سطح معنی داری (sig) کمتر از ۰/۰۵ باشد، فرض صفر رد شده، به عبارت دیگر میانگین متغیر برابر با ۳ نیست. برای تعیین اینکه آیا میانگین متغیر بزرگتر یا کوچکتر از ۳ است، باید به حد بالا و حد پایین توجه نماییم. چنانچه حد بالا و حد پایین هر دو مثبت باشند، بدین معنی است که میانگین جامعه در مورد آن متغیر بیش‌تر از ۳ می‌باشد. منفی بودن این دو مقدار بدین معنی می‌باشد که میانگین متغیر مورد نظر در جامعه کم‌تر از ۳ می‌باشد و این متغیر در جامعه‌ی مورد بررسی در سطح پایینی قرار دارند (مؤمنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹).

جدول ۴- نتایج آزمون دو جمله‌ای فرضیه‌های تحقیق

فرضیه	تعداد	نسبت مشاهده شده	سطح معنی داری	نتیجه‌ی آزمون
فرضیه اول	کوچک‌تر از ۳	۰	۰/۰۰۰	پذیرش فرضیه
	بزرگ‌تر از ۳	۴۲	۱/۰۰	
فرضیه دوم	کوچک‌تر از ۳	۰	۰/۰۰۰	پذیرش فرضیه
	بزرگ‌تر از ۳	۴۲	۱/۰۰	
فرضیه سوم	کوچک‌تر از ۳	۵	۰/۱۲	پذیرش فرضیه
	بزرگ‌تر از ۳	۳۷	۰/۸۸	
فرضیه چهارم	کوچک‌تر از ۳	۲	۰/۰۵	پذیرش فرضیه
	بزرگ‌تر از ۳	۴۰	۰/۰۰۰	

با توجه به اینکه مقدار sig برای فرضیه‌های اول، دوم، سوم و چهارم از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرض برابری نسبت با ۰/۵ رد می‌شود. به دلیل آنکه نسبت‌های مشاهده شده برای تمامی این فرضیه‌ها در گروه بزرگ‌تر از ۳ از ۰/۵ بیشتر است، بنابراین فرضیه‌های اول، دوم، سوم و چهارم پذیرفته می‌شوند.

جدول ۵- نتایج آزمون میانگین تک نمونه‌ای فرضیه پنجم

نتیجه‌ی آزمون	حد پایین منهای ۳	حد بالا منهای ۳	سطح معنی داری	t	میانگین	فرضیه
پذیرش فرضیه	۱/۰۴	۰/۶۵۳	۰/۰۰۰	۸/۸۸	۳/۸۵	فرضیه پنجم

در مورد فرضیه پنجم، چون مقدار sig از ۰/۰۵ کمتر است، بنابراین فرض صفر رد می‌شود، و با توجه به اینکه حد بالا و پایین هر دو مثبت می‌باشند، از این‌رو، میانگین متغیر بلوغ شخصیتی بزرگ‌تر از ۳ است. یعنی فرضیه پنجم تحقیق پذیرفته می‌شود.

۳-۳. رتبه‌بندی تأثیرات خدمت سربازی بر ابعاد قدرت نرم

با استفاده از آزمون ناپارامتریک فریدمن، شدت تأثیرات خدمت سربازی بر ابعاد قدرت نرم ملی به صورت نسبی رتبه-بندی شدند. با توجه به خروجی نرم‌افزار (جدول ۶)، به دلیل اینکه مقدار معنی‌داری (Sig.) از ۰/۰۵ کوچک‌تر است، ادعای یکسان بودن شدت تأثیر خدمت سربازی بر ابعاد قدرت نرم تأیید نمی‌شود. لذا، می‌توان تأثیرات خدمت سربازی را بر ابعاد قدرت نرم ملی به صورت توصیفی رتبه‌بندی کرد (جدول ۷).

جدول ۶ آزمون فریدمن

تعداد نمونه	کای مربع	درجه آزادی	معنی‌داری (Sig.)
۴۲	۱۱/۳۹	۴	۰/۰۲۲

جدول ۷- رتبه بندی شدت تأثیرات خدمت سربازی بر ابعاد قدرت نرم ملی

رتبه نسبی	میانگین رتبه	ابعاد قدرت نرم ملی	ردیف
۱	۳/۵۸	حس تعلق به نظام	۱
۲	۳/۱۱	روحیه تعاون و همکاری بین فردی	۲
۳	۳/۰۲	خودتکاپی شخصی سربازان	۳
۴	۲/۷۹	حس تعلق به سرزمین	۴
۵	۲/۵۰	آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی	۵

با توجه به نتایج آزمون فریدمن، خدمت سربازی بیشترین تأثیر را به ترتیب بر روی ۱- حس تعلق به نظام، ۲- روحیه تعاون و همکاری بین فردی، ۳- خودتکاپی شخصی سربازان، ۴- حس تعلق به سرزمین و ۵- آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی دارد.

نتیجه گیری

طبق یافته‌های پژوهش مبنی بر تأیید فرضیه اول، دوره ضرورت سربازی بر افزایش خوداتکایی شخصی سربازان تأثیر مثبت دارد. زیرا در طی این دوره سربازان زندگی همراه با قناعت، صرفه‌جویی در منابع و دوری از تجملات را تجربه می‌کنند. یاد می‌گیرند در برابر سختی‌ها مقاوم باشند، به قانون احترام بگذارند و حس روی پای خود ایستادن در آن‌ها تقویت می‌شود. ما باید بتوانیم در جامعه یک خوداتکایی و خودباوری پدید آوریم که در برخورد با جامعه‌های رقیب احساس کاستی نکند. یکی از علت‌های مهاجرت نخبگان، احساس روانی آن‌ها به آینده جامعه خود است که خوش بینی و پیشرفت را در جای دیگری جستجو می‌کنند؛ این از ضعف قدرت نرم یک جامعه است. این احساس می‌تواند در بخش نظامی نیز وجود داشته باشد. اینکه ایران در بخش نیروهای نظامی (نیروی انسانی) نه تنها از قدرت‌های منطقه عقب نیست بلکه طلایه‌دار توان دفاعی و بازدارندگی است. یکی از جنبه‌های تقویت این باور تقویت روحیه خوداتکایی سربازان و افزایش تحمل آن‌ها در برابر سختی‌هاست. برای این منظور پیشنهاد می‌شود تجهیز، آموزش (توانمندسازی) و سازماندهی (شبکه‌سازی) نیروهای مومن و فداکار برای حضور در صحنه‌های مختلف، که از جمله ابزارهای افزایش قدرت نرم است، سرلوحه اهداف و آموزش‌های خدمت سربازی قرار گیرد.

طبق یافته‌های پژوهش مبنی بر تأیید فرضیه دوم، دوره ضرورت سربازی بر افزایش روحیه تعاون و همکاری بین‌فردی سربازان تأثیر مثبت دارد. زیار در طی این دوره سربازان با شیوه کار گروهی، زندگی جمعی، تشریک مساعی و روحیه کمک به هم نوع آشنا می‌شوند. این نکته بر اهل اندیشه پوشیده نیست که بنیان تکامل اجتماعی و رشد و تعالی جامعه بر وحدت استوار است. تجمع ظرفیت‌های انسانی، همفکری و همکاری (تعاون) آن‌ها برای پیشبرد اهداف اجتماعی و انجام کارهای بزرگ، بدون وحدت و همدلی، تعاون و همگرایی آحاد جامعه و همدلی که به همفکری، همکاری و تعاون منجر می‌شود، از ابزارها و منابع قدرت نرم جامعه مؤمنان محسوب می‌شود. (جوشقانی، ۱۳۸۹، ۲۳۰). وحدت و هم‌گرایی در جامعه توحیدی، پیش از آنکه دستوری و حیانی باشد، امری عقلانی است و بیش از آنکه مطلوبی دینی باشد، ضرورتی عینی است، چرا که وحدت در نظام اجتماعی اسلام، تداوم حاکمیت وحدت در نظام تکوین و تشریح است؛ وحدت نه تنها در عقاید و شریعت اسلام ریشه دارد که حیات امت اسلامی و تاریخ این امت بر آن استوار است. وحدت و همگرایی هدفی عالی و آرمانی است که اگر به خوبی

تبیین شود و در جامعه اسلامی تحقق یابد، گذشته عزتمندانه اسلام و مسلمانان و تاریخ درخشان فتح خندق و خیبر را تداعی می‌کند (وطن دوست، ۱۳۸۹، ۱۱).

مبنی بر تأیید فرضیه سوم، دوره ضرورت سربازی بر افزایش حس تعلق سربازان به نظام تأثیر مثبت دارد. زیرا در این دوره سربازان با بخش‌های مختلف سرزمین ایران آشنا می‌شوند و باورهای منفی‌شان نسبت به خصیصه‌های سرزمینی ایران تغییر می‌کند. با تغییر در باورهای منفی و ایجاد باورهای مثبت می‌توان مؤلفه‌های عاطفی نگرش را که همان حس تعلق به سرزمین است را تقویت نمود. طبق تحقیقاتی که در حوزه نگرش صورت گرفته مؤلفه عاطفی منجر به مؤلفه رفتاری می‌شود که باعث بروز رفتاری مبتنی بر احساسات و عواطف فرد است. لذا مؤلفه عاطفی منجر به مؤلفه رفتاری شده که باعث رفتارهایی در جهت تقویت قدرت نرم می‌شود. برای مثال سرباز با اصیلت کرمانی که شرایط آب و هوایی خشک و نیمه خشک را تجربه کرده است در صورت انتقال به شمال کشور برای انجام خدمت سربازی در اثر حضور در بخش دیگری از سرزمین حتی مدت‌ها پس از طی دوره خدمت نسبت به آن منطقه و کلیت آن جغرافیا احساس مثبت خواهد داشت. بنابراین پیشنهاد می‌شود حداقل بخشی از خدمت سربازان در مناطقی غیر از منطقه زندگی آن‌ها باشد. در مواردیکه سربازان طبق دستور العمل‌های قانونی (متاهلین) در شهر خود هستند نیز می‌توان با برگزاری دوره‌های کوتاه مدت یک هفته‌ای این شرایط را تجربه نمود.

مبنی بر تأیید فرضیه چهارم، دوره ضرورت سربازی بر افزایش حس تعلق سربازان به نظام تأثیر مثبت دارد. زیرا در این دوره سربازان به نقش خود در تامین امنیت و سرنوشت کشور، تلاش حاکمیت برای پیشبرد توسعه متوازن و مساوی در سراسر کشور و واگذاری راس امور به مردم آگاه می‌شوند. فراهم کردن امکانات توسط یک نظام معیاری برای کارآمدی آن است (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۱). تصور کارآمد بودن نظام باعث حب بیشتر در سربازان نسبت به نظام حکومتی خویش و از این طریق افزایش مشروعیت و مقبولیت حکام در نزد مردمان می‌شود. نتیجه این امر چیزی جز افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی و انسجام ملی نیست. پس پیشنهاد می‌شود که سربازان مربوط به مناطق توسعه یافته تر کشور را به مناطقی اعزام دارند که در آن‌ها در توسعه کمتری اتفاق افتاده است. از طرفی این سربازان خواهند فهمید که ایران برای مراقبت از مرزها و تامین امنیت کشور خویش به چه میزان نیرو و امکانات نیاز دارد. برای مثال سرباز با اصیلت آذری را به مناطقی چون سیستان و بلوچستان یا اهواز به عنوان بخش‌هایی کمتر توسعه یافته

ایران برای خدمت سربازی اعزام کرد تا بدانند که نسبت به منطقه سرزمینی آن‌ها نه تنها کم لطفی نشده است، حتی نسبت به مناطق دیگر ایران بیشتر مورد توجه مسئولین و حکام قرار گرفته‌اند. علاوه بر این موارد پیشنهاد می‌شود با بازتعریف دوره‌های آموزشی سربازان را نسبت به نقش مهم و مؤثر خود در تامین امنیت کشور آگاه ساخت. همچنین می‌توان بوسیله فنون ارتباطی (تبلیغات، روابط عمومی، همایش، فضای مجازی و...) نقش سربازان را در تامین امنیت کشور در اذهان عمومی ارتقا بخشید و جایگاهی ویژه برای آن ترسیم نمود. بدین ترتیب سربازان خود را بخشی از بدنه نظام احساس نموده و نسبت به آن احساس تعلق خواهند داشت.

مبنی بر تأیید فرضیه پنجم، دوره ضرورت سربازی بر افزایش آشنایی با فرهنگ مردمان ایران اسلامی سربازان تأثیر مثبت دارد. زیرا در طی دوره خدمت سربازی به دلیل پراکندگی سربازان در پهنه سرزمین ایران، آن‌ها نسبت به خرده فرهنگ‌ها و قومیت‌ها آشنایی پیدا می‌کنند. با تاریخ و تمدن و جغرافیای وسیع و سبک زندگی ایرانی آشنا می‌شوند. قدرت نرم به مولد نیاز دارد و از مهم‌ترین تولیدکنندگان قدرت نرم فرهنگ است (نای، ۱۳۸۷). فرهنگ در گفتمان‌های متعارض (گفتمان اسلامی یا غربی) مؤلفه‌های متنوع و متضادی دارد. در گفتمان اسلامی مجموعه‌ای از فرهنگ‌ها به تولید قدرت نرم منتهی می‌شوند. بنابراین آشنایی با مجموعه‌های فرهنگی در پهنه سرزمینی کشور موجب تقویت قدرت نرم می‌شود. در این راستا، بازآفرینی فرهنگ بومی و دینی، نیازمند «هسته گفتمانی» و همچنین دال برتر است. ساختارهای متزلزل تنها در شرایطی بقا می‌یابند که قالب‌های معنایی و مفهومی، هویت و معنای خود را حفظ و باز تولید کنند (ترابی، ۱۳۸۷، ۸۷). شناسایی قدرت نرم، شائبه و کارکردها و رویکردهای آن، دستیابی به مفهوم بومی و شناسایی حوزه و گستره آن، همچنین راهکارهای رسیدن و در اختیار داشتن قدرت نرم می‌تواند به عنوان یکی از اولویت‌های فرهنگی کشور محسوب گردد و نسبت به آن اقدام عملی صورت پذیرد. بدیهی است این موضوع در سند چشم انداز ۱۴۰۴ لحاظ شده و می‌بایست در سطح دستگاه‌های اجرایی پیگیری شود. برای رسیدن به این هدف و در اختیار داشتن این قدرت باید الزامات و ابزارها، شیوه‌ها و سیاست‌ها را در سطح دستگاه‌های اجرایی مهیا کرد و زیرساخت‌های فرهنگی مرتبط با آن را ایجاد نمود. بدون شک یکی از این زیرساخت‌های مرتبط و مهم دوره سربازی است. در این راستا سازمان وظیفه عمومی به عنوان متولی دوره سربازی با در اختیار داشتن بخش عظیمی از جمعیت جوان کشور می‌تواند نقش بسیار مؤثری در تقویت قدرت نرم داشته باشد. در این

پژوهش به اهمیت فرهنگ‌های مولد قدرت نرم، به عنوان پایه‌های اساسی جنگ نرم اشاره کردیم. از فرهنگ‌های مولد قدرت نرم کنکاش شده در گفتمان اسلامی می‌توان به فرهنگ ایثار، فرهنگ شهادت، فرهنگ همیاری، تعاون و همکاری، فرهنگ جهاد، فرهنگ حقیقت محوری، فرهنگ مقاومت و پایداری، فرهنگ انتظار و امید به آینده اشاره کرد که هر یک آن‌ها به تنهایی تولید کننده قدرت نرم در گفتمان اسلامی - ارزشی هستند که با تقویت آن‌ها می‌توان بر قدرت نرم کشور افزود. بنابراین پیشنهاد می‌شود در طی خدمت سربازی به تقویت مؤلفه‌های مذکور توجه بیشتر شده و بسترهای تقویت و امتزاج فرهنگی فراهم شود.

منابع

- ابوالفتحی، محمد، نوری، مختار، (۱۳۹۲)، «تأثیر سرمایه اجتماعی بر افزایش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، پژوهشنامه انقلاب اسلامی. سال دوم، شماره ۶.
- ارسلان قربانی شیخ نشین، کامران کرمی، هادی عباس زاده (۱۳۹۰). «قابلیت‌های سرمایه اجتماعی در شکل دهی به قدرت نرم»، رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی. شماره ۲۷.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۷)، «دو چهره قدرت نرم، قدرت نرم معنا و مفهوم»، قدرت نرم و سرمایه اجتماعی. جلد اول، تهران: دانشگاه امام صادق (ع) و پژوهشکده مطالعات بسیج.
- امام زاده فرد، پرویز، (۱۳۸۹) «بررسی جایگاه قدرت نرم در سیاست: از دوران باستان تا زمان معاصر»، فصلنامه مطالعات سیاسی. سال دوم، شماره ۷.
- محمود مولایی کرمانی، بتول، بکائی جوپاری، منصوره، محمود مولایی کرمانی، مهین، اسلامی، علی (۱۳۹۱)، «تبیین جامعه‌شناختی مؤلفه‌های قدرت نرم اسلام»، مطالعات قدرت نرم. سال دوم، شماره ۵.
- ترابی، طاهره (۱۳۸۷): «بازخوانی قدرت نرم (با تأکید بر فرهنگ ایرانی- اسلامی)»، قدرت نرم. جلد ۱، تهران: پژوهشکده مطالعات و تحقیقات بسیج.
- جوشقانی، حسین (۱۳۸۹)، جنگ نرم از دیدگاه قرآن. تهران: نشر ساقی.
- دهشیری، محمدرضا، (۱۳۸۷)، «جایگاه قدرت نرم در انقلاب اسلامی»، فصلنامه حضور. شماره ۳۵.
- قدسی، امیر، (۱۳۹۱)، «قدرت نرم و امنیت پایدار جمهوری اسلامی ایران در پرتو بازتولید سرمایه اجتماعی»، فصلنامه آفاق امنیت. شماره ۱۶.
- قنبرلو، عبدالله، ۱۳۹۰، «الگوهای قدرت نرم در خاورمیانه»، مطالعات قدرت نرم. سال اول،

شماره اول.

- گروه مطالعات امنیتی (۱۳۸۷)، *تهديدات قدرت ملی شاخص‌ها و ابعاد*. انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.

- مجید بولوردی، (۱۳۹۰)، «کالبد شکافی قدرت نرم»، قابل دستیابی در: <http://noorportal.net/152/7591/20535>

- محمود رضا گلشن پژوه، (۱۳۸۷)، *جمهوری اسلامی و قدرت نرم: نگاهی به قدرت نرم افزاري جمهوری اسلامی ایران*. تهران: معاونت پژوهش‌های روابط بین‌الملل.

- مقام معظم رهبری، بیانات پس از مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری آقای سید محمد خاتمی ۱۳۸۰/۰۵/۱۱.

- مقام معظم رهبری، پیام به حجاج بیت‌الله الحرام ۱۳۷۷/۱۲/۲۸.

- مؤمنی، منصور، فعال قیومی، علی (۱۳۸۹)، *تحلیل‌های آماری با استفاده از SPSS*. تهران: کتاب نو.

- نای، جوزف (۱۳۸۷)، *قدرت نرم*. ترجمه محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).

- نوروزی، محمد جواد و همکاران (۱۳۹۱)، «دست در دست صبح»، دفتر نشر معارف، اول.

- هرسیچ، حسین، توپسرکانی، مجتبی (۱۳۸۹)، «تأثیر مؤلفه‌های هویت‌ساز ایرانی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، *فصلنامه تحقیقات فرهنگی*. دوره سوم، شماره ۹.

- وطن دوست، رضا (۱۳۸۹): *وحدت و همگرایی در اندیشه اسلامی*، مشهد: دانشگاه علوم اسلامی رضوی.

- Chamorro Antonio, Miranda F.J, Rubio S., Valero V., (2012), Innovations and trends in meat consumption: An application of the Delphi method in Spain, *Meat Science* 92, 816–822.

- Chu H, Hwang GJ. (2008), A Delphi-based approach to developing expert systems with the cooperation of multiple experts. *Expert Systems with Applications*. 34(4): 2826-40.

- Hesse-Biber, Sharlene Nagy, (2010), Mixed Methods Research: Merging Theory with Practice, *Guilford Press*.

- Keeney S., McKenna H., Hasson F.,(2010), The Delphi Technique in Nurs-

ing and Health Research, **John Wiley & Sons**.

- Kennedy HP. (2004), Enhancing Delphi research: methods and results. **J Adv Nurs Mar.** 45(5): 504-11.

- Nye, J. S. (2005) Soft Power and Higher Education, **Harvard: Harvard University Press**. Alsoavailable at:

- Nye, J. S. (2004), "Hard Power, Soft Power, and The War on Terrorism" David Held and Mathias Koenig – Archibugi, eds, American Power in the 21st Century, **Cambridge and Malden: Polity**.

- Nye, J. S., (2002) "Limits of American Power", **Political Science Quarterly**. Vol. 117 (4): 545-559.

- Powell C.,)2003. (The Delphi technique: myths and realities. **J Adv Nurs**. Feb; 41(4): 376-82.

- Vuving, Alexander L. (2009), "How Soft Power Works", A paper presented at the panel "Soft Power and Smart Power" **American Political Science Association annual meeting**. Toronto, Available: www.apcss.org. September 3.

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی